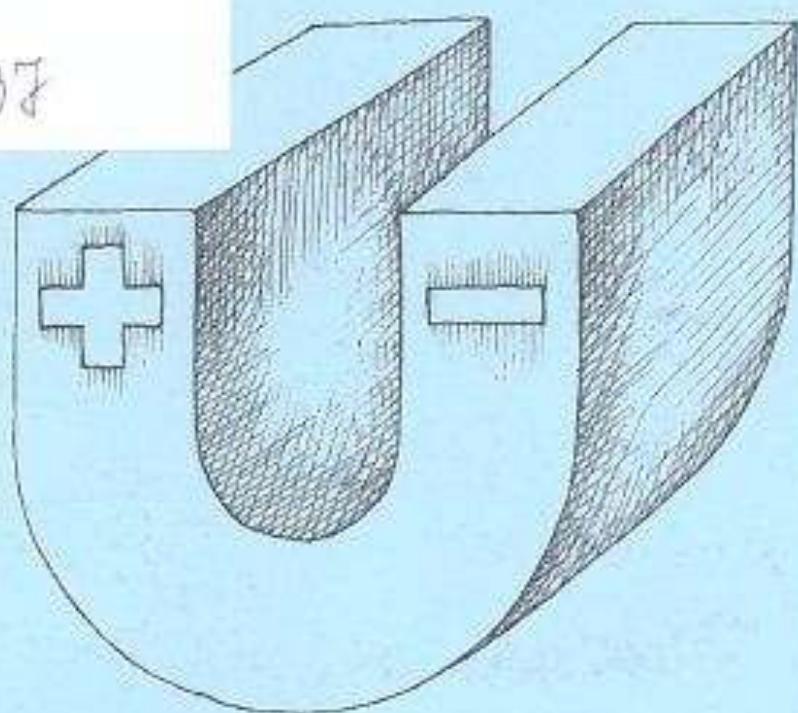

ВЕЛИЧКО ГЕОРГИЕВ

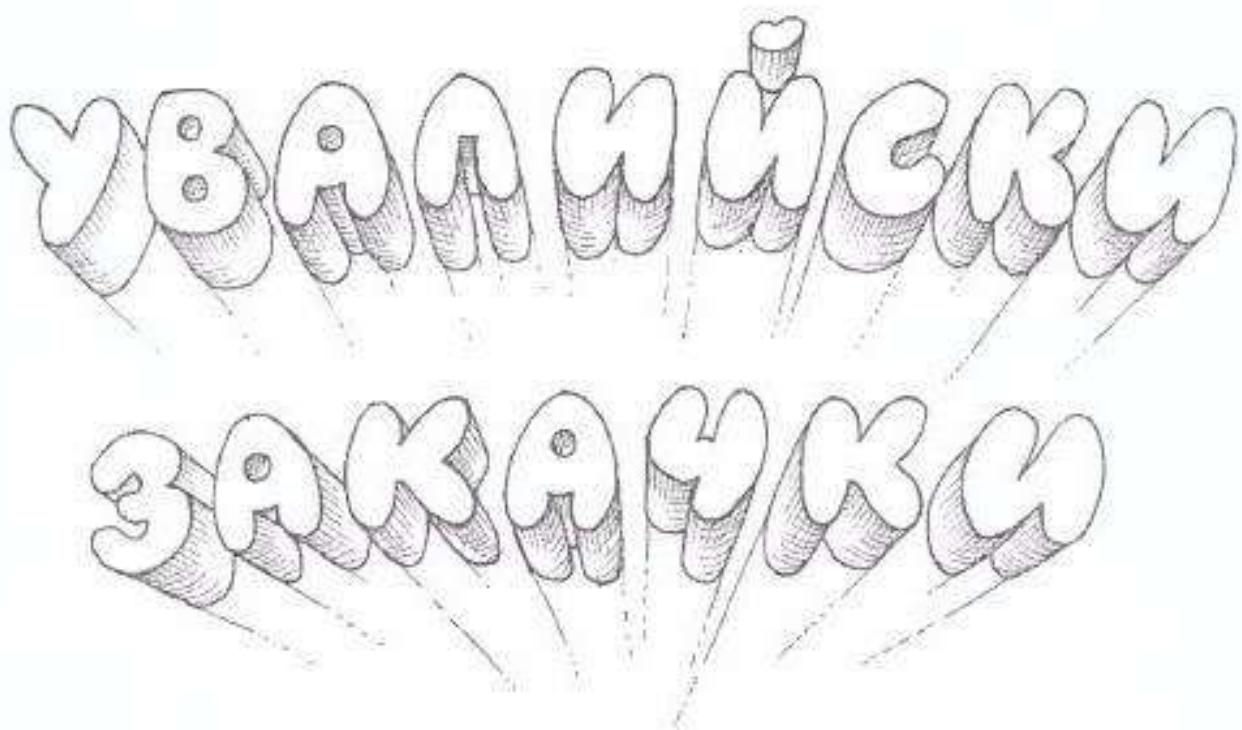
УВАДИЙСКИ
ЗАКАСКА

886.7-3
737

НОВА ЗАГОРА

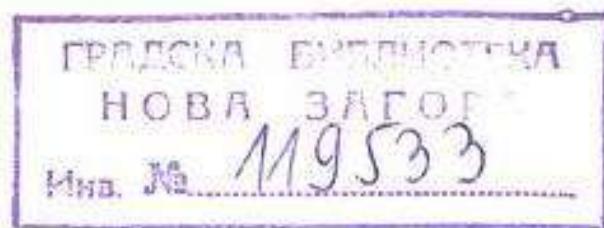
ВЕЛИЧКО ГЕОРГИЕВ

КНИГА ЧЕТВЪРТА

НОВА ЗАГОРА
2005 г.

... Тази книга посвещавам на всички Вас, мои роднини, близки, приятели и земляци, които сте ми разказвали нови случаи от своя живот, изключително интересно, топло и свойски, с уверенето, че те са направо от извора – непроменени, но променящи хората в посока на доброто в човешките отношения, за да оцеляват и просъществуват с по-голяма сила – точно и правдиво, отново и отново за бъдещите поколения, за което най-сърдечно благодаря ...

Щастлив съм от факта, че петата ми книга е сътворена върху реални случаи от живота на хората на този край, който ми е дал много. Аз пък им се разплащам с моето творчество, доколкото позволяват възможностите ми. Бих се радвал дважди, ако моето творчество, колкото и скромно да е то, бъде един диалог на приемствеността. Ето защо никога няма да променя диапазона на моите интереси към хората и района, нито географските координати на пейзажа, нито любогрейната топлина на огнището, освежителната и благотворяща влага на бистроструйните извори в знаковото пространство, което обхваща словесното народно творчество (песни, приказки, поговорки, пословици, притчи), за народния бит и обичай (хора, ръченици, надиграване, надсвирване, надпяване) и още закачката и шегата като неотменна част от обемната наука наречена с английската дума фолклор. Няма да забравя проявите им, които оживотворяват пръхавия и плоден чернозем, по който съм ходил като отчетник, зарядчик на машино-тракторна бригада, като миньор-забойчик в държавни гипсови мини по изваждане на сувор гипс, нелеките ми пътувания при проучване на нови случаи от жителите на златната загария, бялото злато и електричеството. Тук съм роден, в най-обикновени и прости природни дадености, тук съм работил и като оператор на сто и шестдесет мегаватова парова турбина. За този бит ниша, в тази обстановка ги намирам и тук ще остана до края на своя земен път. Не искам моите герои да умират извън тази действителност, колкото и оскудна да е тя. Далеч от тези обстоятелства те биха ми изглеждали ходещи, суhi схеми. Доколкото ми стигат силите ще се доиздължа на признателните жители, населяващи този край – преображен на народословесния хумор, на шегата и закачката, на изключително богатите им обреди и обичаи, на голямата им привързаност към православната църква, която е поддържала в продължение на стотици години пламъчето на надеждата и упованието им към добротвореца Христос. Ето и за какво следва в поведението си да съм максимално най-близо до чувствата на хората, които ми дават куража и уверенитето, че аз съм един от тях. С това съм щастлив и благодаря на съдбата си, която ми е отредила това варене в тази действителност и атмосфера. Обичам тяхната душа, защото самият аз нося такава ...

Авторът

А3. ЕДИН ОТ УВАТА!

На 22 май 2003 г. на тържествен концерт по случай 24 май – Ден на славянската писменост, на българската просвета и култура, нашият сътрудник и автор на четири книги Величко Георгиев бе награден с приз „Веста”, учреден от читалище „Д. П. Сивков”. Ето неговата изповед по този повод:

“Аз, миньорът по изваждане на суров гипс, отчетник-зарядчикът към машинотракторна станция и оператор на мегаватова турбина, се гордея да заявя, че пиня за вас, мои увалийци, зането сте неподражаеми в народословесния хумор.

В областта на изкуството и културата човек винаги е на път към нещо, косто иска да постигне. Това му желание е обусловено от факта, че той има да каже нещо на хората по свой, различен начин. В този му стремеж търси книгата, природата, своите корекции. Всичко това се постига с много труд, дълбоко вживяване, солидна подготовка, отговорност пред себе си и хората, в търсене и осъществяване на намеренията. Всяко писане по вестници, списания, алманаси и други сборници съм го оценявал по няколко критерия: как изглежда материалът през погледа на редактора, коректора, критиката. Автор, който иска да расте, трябва да се съобразява с посочените корекции. За мене началото беше курсът по журналистика по време на войникълка в гранични войски. Следваше сътрудничеството ми в много вестници: „Границар”, „Социалистическа търговия”, „Тракия” – на строително обединение Стара Загора, „Сливенско дело” и най-вече – „Загорско знаме”, с което израствахме заедно. Значение има участието ми в алманаха „Загра атенеум”, издаван в Нова Загора, и „Птици в пощта”, издаван в Стара Загора. Явно, движението ми като сътрудник на местната медия е обусловено от рубриката, която повече от десет години от създаването ѝ поддържаме заедно с редакционния екип на „Загорско знаме”. Не мога да пренебрегна ползата от участието ми, почти половин

век, в литературната група към читалището. Не бих си разрешил да пропусна личности като Нанъ Гичев, Кръстьо Стоилов и Петър Тонков – лека им пръст, които оказваха благотворно влияние върху всички творци с компетентните си и задълбочени литературни разработки по написани и представени за разглеждане творби.

Ориентацията ми към късия разказ, безобиден и шеговит, наречен по-късно „Увалийски закачки”, идва от хората, живеещи в най-източния край на Горнотракийската низина, известен като Увата, която е моят втори дом, защото много години съм си изкарвал прехраната там. Този край, пребогат на народословесен хumor, ми предложи това предизвикателство – ела да ти кажем нашите лакардии, пък ако можеш, напиши ги на книга.

Сега, когато времето е на моя страна, те могат да разполагат с четирите ми книги, сътворени специално за тях. Щастлив съм от факта, че успях донякъде моето скромно творчество – книгите – да бъде диалог на приемствеността и съживяване на нарушената връзка между поколенията.

Моята намеса в процеса на възстановяване на тази традиция е сложен и отговорен ход. Усилията ми са насочени в посока към опазване на народния гений – говоримия фолклор, специфичен само за този край, наречен Ува!”

АДИ, ВЪРИ ПАК

Каракуната Колъо оставил този прякор на рода си. Неговият внук и мой дядо Герги беше баш чобанин. Той пасеше нашите и на няколко съседи овцете. Пък си разбираше от занаята, а и с мерак го практикуваше. Гегата му беше от кована мед. Двата ножа – единият с кокалена, а другият с пиринчена дръжки, красяха белите му навои с черните върви. Наганът

гнездение неотлично в пояса. Но без магаре не можеше и въпреки това кожената му чанта, преметната през рамо, с ресни и синя мъниста му придаваше поборнически вид.

В един, като всички останали дни, той пое към поповия кладенец. Там щеше да бъде пашата на сюрията. Внезапно, като изпод земята, със своето стадо се появи друг чобанин. Беше даскалов Христо. Той също имаше дългогодишен онит като овчар. Стадата се смесиха и те продължиха заедно към споменатата местност за паша. Не се знае как е протекъл разговорът помежду им, но дядо Герги много скоро се върнал в село омърлушен. Баба Велика – разтропана и мъжка жена, го посреща озадачена:

- Че ко ли ша е забравил – помислила тя – да се връща тъй неочеквано.

- Да не си забравил лиора ва, Герге, щом натагадък се връщаш?

- Хъкъкъ – отрицателно измънкал старицът. – Болен съм!

- Болен ли? Че кой ти каза? Излезе здрав като чилик.

- Ами, Калмуков Ристо ми вика:

- Герге ва, ко ти е? Прижълтял си, загубил си чийря, гачи змей та е гонил. Мязаш ми на болен. Я си иди до село бабата да та разгрне с газ, мас, сол и пак ела. Пък аз ша наглеждам и двете сюрии.

- Ууух! Да омертей пустия му Калмуканин, чумата да го тръшие дано. Абре, Герге, ти дете ли си да се лъжеш толкоз лесно. Че той та е баламосал ва. Я, хай да се върнеш при баранките, санким изчезне някой от тях. Ади, въри пак!

АЗ ЗНАЯ ЗАШО!

Внукът на Бодура – Панайот, сам се числеше към будните люде в селото. Той посвещаваше всяко събрание от общ характер

и тези на всестранката. Големият му мерак беше да стане член на управата и по-късно неин председател. Вълнуващо го търговията и кръвта му винаги бушуваше, щом станеше дума за нея. След упорито домогване, вече като член на тази кооперативна форма на търговия, изрично се стараеше за всяка поставена задача, да се докаже, че не напразно е избран. На едно съвещание в оклийския център на кооперациите трябало да присъства представител на местната всестранка. За тази среща ръководството се ориентирало към него. Той приел с тиха радост и веднага започнал да се отбива до общинския писар Станой, с когото вероятно се съветвал кое и какво ще бъде най-уместно да каже там пред многото избрани пратеници.

Понката, както го наричаха съселяните му, беше си ушил при местния терзия нови потури, нашари навоите с черни върви, сложи астраганения си калпак, а ланецът на джобния му часовник увисна на антерията му. С това подсказващо своята суета и нагласа да върши по-големи държавни дела. Там, на съвещанието, каза каквото си бе наумил, но не направи кой знае какво впечатление. А много му се искаше да се заговори за него, като за човек с ораторски способности. В селото докладва доста патетично на ръководството на кооперацията, като направи няколко предложения за подобряване дейността на търговията.

А щом изтече годината, на отчетно изборното събрание на кооперацията с много пресмятания и уговорки бил избран за председател. Това вече беше осъществената му мечта, последвана от зарицането да стори преврат във всестранката. У дома си, когато се похвалил на съпругата си как е бил издигнат на този пост, тя го попитала:

- А по какво ви ценяваха?

- Ами, най-напред по делата на всеки, по акъла, по ръст и накрая най-надарения мъж избраха.

- А Йорданчен Петровия лъхманин там ли беше?

- Ъъъъ, нямаше го!

- Аха, зная веки защо тогава тебе са избрали!

АЗ ПЪК ША УДРЯМ ЧУЖДИТЕ БУЛКИ!

Тримата братя: Богдан, Петър и Ралчо, не искали да се делят. Решили да живеят заедно. Било е и е, всеки да свие свое гнездо, да отгледа челяд и да върти къщните работи сам. По традиция, това обикновено е извършвано от бащата. Той разделял децата си още на живот, да няма по-късно дразни и разправии. Да, но тук, при тези хора, нещата правели изключение. Синовете на чорбаджи Драган не желаели да се делят. Искали да обработват бащините ниви заедно, да не делят добива, добитъка и къщата. Направили една по-голяма пристройка, настанили се удобно и животът и работите им вървели изключително добре. Нямало кавги, притеснения и недоволни. Една голяма софра се пълнела с народ: деца, мъже, ергени, моми, майки и бащи. Било истинско чудо, защото никъде другаде нямало и едва ли ще се случи подобно фамилно разбирателство. Мъжете обработвали земята, отглеждали добитък. Всички ходели на гроздобер, пълнели буретата с вино и ракия. За зимата зареждали мазите с картофи, леща, боб, тикви и каци с кисело зеле. А когато килнели шопарите, луканки кичели терасите, меса и сланина отлежавали в качета.

Как ти изглежда, драги читателю? Възможна ли е подобна идilia? Невероятно нали, но било.

Веднъж, когато тримата братя се връщали от къра, Петър направил приказка за женитбата на най-малкия брат Ралчо, който казал:

- Не се кахъри за мене, братле. Бати търкаля буля, аз пък ша удрям чуждите булки.

Избухнал мъжки смях. Нямало основание за злодумие. Смехът бил чистосърден! ...

АМИ, САМО ЕДНА ГЮРУЛГИЯ!

Малката Мая не знае колко години я търсиха нейните родители. Тя получи това име от красивия месец Май. След нея дойде братчето ѝ Стамен, което се появи не чак след толкова чакане. Двете деца растяха с огромна радост и грижи на своите родители, които бяха ончастливени с идването си. Мая се учише много добре и като на шега завърши висше образование, омъжи се, доведе на мама и татко две момичета-близначки, а те им се радваха повече от родителите им. В самото начало бабата постоя няколко месеца при тях, да помога на младата майка, докато тя сvikne и поотраснат бебетата. На дядото беше трудно да върши всичката работа, но жертвата си заслужаваше своята стойност, която пък правеше живота му по-ноносим. Дошло време и момчето да учи. Първом гимназия, после нагоре. Но нещата при него не вървели както при сестричката му Мая. Стамен бе скаран с четенето, обичаше по-лекия живот. Харчеше парите на родителите си вече трета година, но неговия ученически тефтер те не бяха виждали. Дадоха му пари, на една приказка, за музикален инструмент с умут дано се ориентира към свиренето, което може да му стане и препитание в бъдеще. Ала какво бе станало. Третата година Стамен прекарвашеvakанцията при родителите си и по цял ден се излежаваше, като от време на време дърпаše отпуснатите струни на китарата. И тук не му вървеше. Липсваše му музикален нюх. Почти нищо не бе научил, въпреки частните уроци, които вземаше.

В късния есенен ден на същото лято, Стаменчо отново бе се излегнал, в защитената от слънцето стая и пак дърпаše струните, но този път с песен, която започваше и завършваше ето как:

... Грозде не набрах,
грозде не набрах, мамо ма:
грозде не набрах, грозде не набрах ...

Вратата хлопна, за да влезе майка му, която и този път беше внимателна, но моментално се обърна с думите:

- Че стани ва сине, похвани нещо, зарадвай тейка си. И какво грозде си наумил да береш, като по цели дни дрънкаш на тази модерна киминча. То барем да е нещо свястно, ами само една гюрултия! ...

АРТЪК У НЕЯ, ЕДНА КРАСОТАЛА!

Графа, наричан така от приятелите му, имаше гръцки произход и красота. Обличаше се строго, по модата. Винаги бърснат, подстригнат и леко напарфюмиран. Ето защо ще рече с достойнство:

- Аз съм от страната на мастиката „Узо“ а не пиещ. Не можеше да понася тютюнопушенето. За такива скептици най-иронично заключаваха:

- Този и подобните нему люде са с увредени сетива, щом пренебрегват концентратите, виното, бирата. Защо пък хората да не се насладят на позволените опиати, а и те се употребяват на публично място, което означава в някаква степен - цивилизация. Вярно е – при всяко прекаляване с тях постъпките на хората стават трудно управляеми, за да изживее човескът и това унижение.

В ресторанта на Кърлежа Графа отсядаше в градината, поръчваше си кафе или безалкохолно и дълго време престояваше там. Това правеше единствено заради двете хубавици сервитьорки, а и те обичаха да се задяват с него. Беше наистина хубав мъж, с добро поведение. Сервитьорките се надпреварваха да го обслужат и да разменят някоя и друга красива дума. С него това беше лесно. Ставаше така, че когато няма други клиенти, те двете ще поседнат на неговата маса и той ще рече:

- Маса без цветя е като мома без плитки, но вие сте се погрижили за всичко – тук царува красота.

А когато едната отсъства, нейната колежка ще рече:

- Пък тя, колежката е самата китка, нали?

В обратния случай ще чуем:

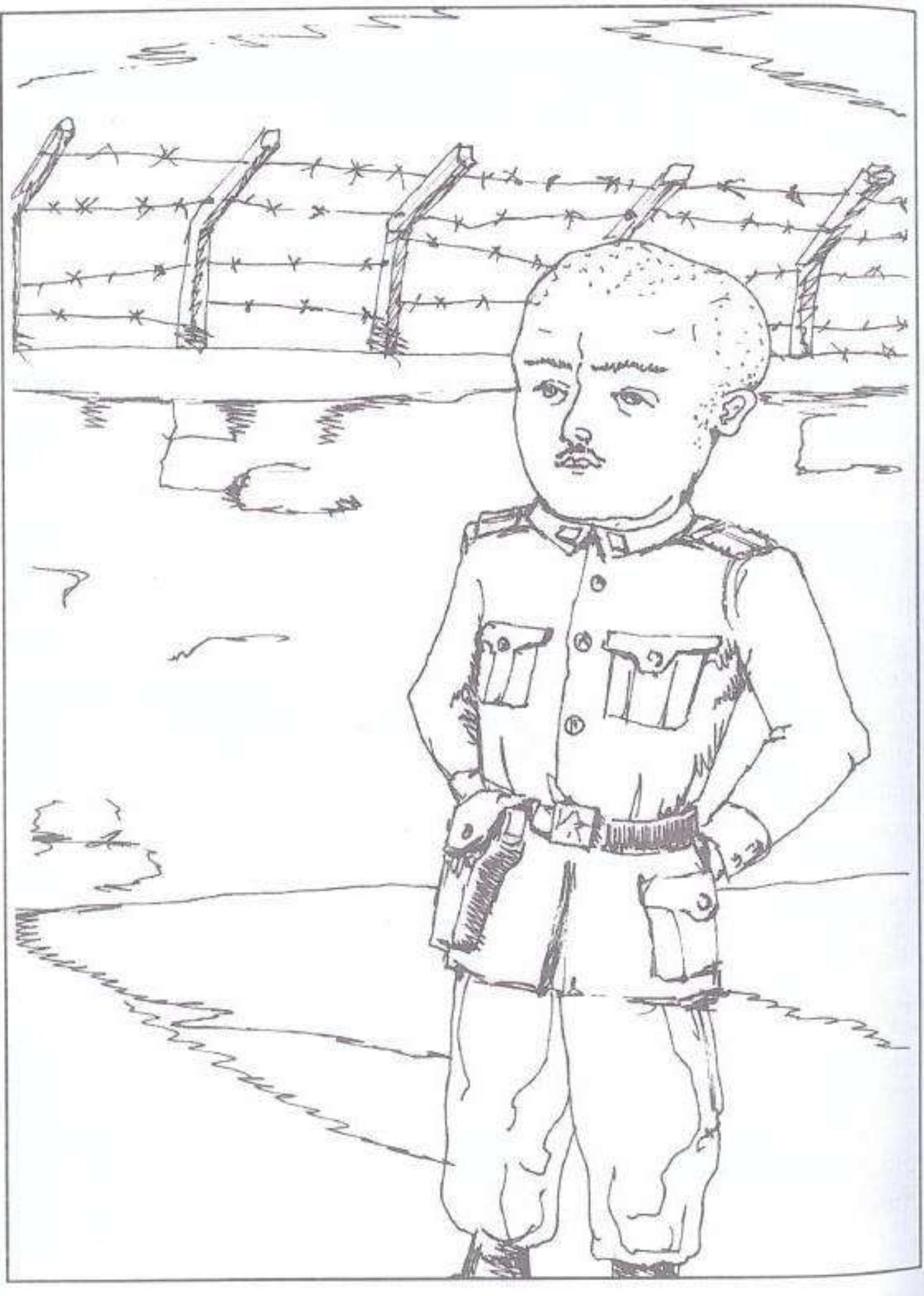
- Артьку ная, една красотаааа! ...

БЕДАТА НЕ Е НА ТВОИТЕ РАМЕНЕ!

- Да, думата ми е за наш Продан. Още при първата ми среща с него в гимназията се учудих на коджа кафалията му. Това словосъчетание преведено от турски означава големоглавие. Убеден съм, че нямам основание да се позова на класическата гръцка формула за пропорцията на човешкото тяло и главата, която трябва да се нанася седем пъти. На мен ми се чини, че главата на Продан можеше да се нанесе най-много четири пъти. Ето за какво, не без основание носеше това определение – коджа кафалия. Иначе беше кротко и добро момче и приложен ученик. Така се случи пътищата ни да са паралелни и ние се озовахме в един момент пред вратите на военното училище „Г. Димитров“ в Коларовград. Съдбата беше определила да учим заедно военно дело. У моя познат имаше една друга промяна – беше си остригал главата нула номер и тя лъщеше като тиган на месечина.

- Оoooo, кого виждам – изразих искрено изненадата си. – Това да не си ти, оня, е когото бяхме гимназисти, после студенти, а сега школници за политически офицери. А, ето ме и мен. Здравей и добра среща.

След което с моя познат се ръкувахме толкова сърдечно, сякаш се връзахме от каторга. Той бе много по-доволен, личайки от инициативата му да се прегърнем и разцелуваме.

- Да знаеш колко се радвам на срецата ни, защото ти си искрен и честен човек. Освен това си добър политик и ще си помагаме както в гимназията.

- Ласкаеш ме, коджа ... - и секундно се овладях, като за себе си казах: - Стига с тия дребнавости, животът вече започна да ни мачка, а аз ще проявявам детинчици и ни в клин, ни в ръкав продължих: - Хайде, стига вече да растеш, няма да гледаш ангелите отблизо в облаците?!

- Добре, добре – съгласява се безрезервно бъдещият ми колега – заместник командир по политическата част. И изведнъж промени първоначалната съфория, стана съсредоточен и изключително сериозен:

- Да знаеш, скъпи, много тревожни неща ми се случиха за последните няколко години. Годеницата ми ме остави. Все в ляво вървеше, все леви работи вършеше и аз ха този път компромис, ха пак прошка и главата ми свикна с тези леви неща и остана така. Сега вече не мога да се оправя, станах и лявоглав.

- Знаеш ли – мъча се да го утеша – тук, във военното чилище, може да се оправиш. Всичко се случва – физиология! Както дошло, така може да си отиде.

- Окуражаващо е това, което ми казваш, но нали ме разбиращ колко смущаващо е. Мисля, че хората все в главата ме гледат, сякаш аз съм искал да бъде така.

- Ходи остриган и се стреми да казваш точно и вярно каквото мислиш, отново му внушавам аз. Доказвай нещата със знания. Вече узряхме, нека това да ти е кусурът. Опитай се да го забравиш, поне за определено време.

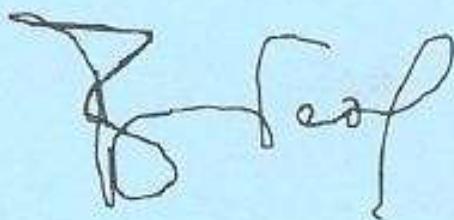
- Харна ги е приказката, скъни, защото бедата не е на твойте рамена.

СЪДЪРЖАНИЕ

Аз, един от Увата	3
Ади, върви пак	4
Аз зная зашо	5
Аз пък ща удрям чуждите булки	7
Ами, сомо една гюрултия	8
Артьк у нея, една красотаааа	9
Бедата не е на твоите рамене	10
Бравос, ва Гоче	11
Внукът еничарин	13
Горчива случка	14
Голяма дума си изприказвал	15
Дребна работа	17
Да стане фадънък	18
Да даде Господ, да стане тъйканка	20
Да ти таковам багажа, макар	21
Дели буран	22
Да не се похабиш нещо пък	23
Един случай от моята писателска история	24
Замбачката	27
Знам, ама на кого да отворя довечера	28
Заторя ми се акъла	30
За паница лахна със свинско	30
Защо да горят две къща	32
Затихващи страсти	33
И аз съм въглен, ама най-дъртия	35
Компанията продължава	36
Каквото искате правете, но когато кажа аз	37
Любезности	39
Лошавите ора, лошо ги не лови	40
Мано Бакъра	41
Малък! не та чух	42
Мотопедистът	43
Маразата	45
Моят приятел от миналия век	46

Нек' да спрем пък	47
Не искам да ги прекъсвам	49
Няма да живея с орлите, я	50
Няма отрова срещу нея	51
На кое конче	52
На времето зако не си спал	53
Нашият дърт баща	54
Не ме размеквай толкоз	55
Отново в орбита	56
От старото вземай харното, за да стигнеш верния път	57
Патагонът	58
Платено на три пъти	60
Презраменната	61
Парчето желязо	62
Радни чудото	63
Саандисване ли	65
Със звездата вечерница	66
Стрелям не по-лошо от жени	67
Само не ми пиши името	68
Смях за всички	69
С тоа хвалипръцко не ща	70
Само глей и мълчи	71
Тичай да тичаме	73
Туй - онуй	74
Туй вето , друго ново	75
Твой направник, тетя ти	76
Ха, да не му слагаме кусур, де	77
Ха, на хаир да е	78
Халал да ти е твягата	79
Ха дий, още малко остана	81
Чат - чат	82
Шамбурите	83
Шега работа ли е, а	84
Ъкъъ - при Стануша неща	85

... Това народословесно творение, влизашо в състава на науката фолклор, съставляващо: чуждици, изкривени думи, заемки и диалектизми, които се родят и обичат помежду си, както музикалните звуци се сливат и образуват едно чудновато произведение, наречено закачка ...

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Бозидар Стефанов".